

## ՀՀ ԳԱԱ ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՐ

ՀՀ ԳԱԱ տարեկան ընդհանուր ժողովի նախօրեին՝ ապրիլի 22-ին, կայացան ակադեմիայի Մաթեմատիկական և տեխնիկական, Ֆիզիկայի և աստղաֆիզիկայի, Բնական, Քիմիայի և երկրի մասին, Հայագիտության և հասարակական գիտությունների բաժանմունքների տարեկան ընդհանուր ժողովները: Բաժանմունքների ակադեմիկոս-քարտուղարներ Լենաեր Աղալովյանը, Ռադիկ Կոստանյանը, Ռուբեն Հաբուսյանը, Լևոն Թալալյանը և Յուրի Սուվարյանը ներկայացրին բաժանմունքների 2023 թ. գիտական և գիտակազմակերպական գործունեության հիմնական արդյունքները:

Զեկուցումների շուրջ ծավալվեցին քննարկումներ, ներկայացվեցին երկու տասնյակից ավելի գիտական ուղագրավ գեկուցումներ:

Ապրիլի 23-ին ՀՀ ԳԱԱ տարեկան ընդհանուր ժողովը մեկնարկեց Գիտությունների ազգային ակադեմիայի նախագահության բակում բացված «Գիտություն» ցուցահանդեսով, որին ներկայացված էին ՀՀ ԳԱԱ գիտական կազմակերպությունները, ՀՀ պետական խոշոր ԲՈՒՀ-երը և ՀՀ կրթության, գիտության, մշակույթի և սպորտի նախարարությունն ու ԳԱԱ գործընկերները: Ցուցահանդեսի մասնակիցներին ողջունեցին ՀՀ ԳԱԱ նախագահ, ակադեմիկոս Աշոտ Սալյանը և ՀՀ ԿԳՄՍ նախարար Ժաննա Անդրեասյանը:

ԳԱԱ նիստերի դահլիճում տեղի ունեցավ ԳԱԱ տարեկան ընդհանուր ժողովը: Ներկաները մեկ ընդհանուր հարգեցին կյանքից հեռացած ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոսներ Վանիկ Զաքարյանի, Յուրի Ալեքսանյանի, Գևորգ Բաղդասարյանի, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Ռաֆիկ Եղոյանի հիշատակը:

ՀՀ ԳԱԱ նախագահ, ակադեմիկոս Աշոտ Սալյանը ողջունեց ժողովի մասնակիցներին՝ ՀՀ նախագահ Վահագն Խաչատուրյանին, ՀՀ Ազգային ժողովի փոխնախագահ Հակոբ Արշակյանին, ՀՀ ԿԳՄՍ նախարար Ժաննա Անդրեասյանին, ԲՈՒՀ-երի ղեկավարներին, ՀՀ ԳԱԱ արտասահմանյան անդամներին, գիտնականներին, հյուրերին:

2023 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ ԳԱԱ համակարգում աշխատում է 3522 մարդ, այդ թվում՝ 2239-ը գիտաշխատող, որոնցից 277-ն ունեն գիտությունների դոկտորի, 1028-ը՝ թեկնածուի գիտական աստիճան: ԳԱԱ կազմակերպություններում ներկայումս սովորում է 68 ասպիրանտ:

Ներկայացնելով 2023 թ. գիտական գործունեության հիմնական արդյունքները՝ ԳԱԱ նախագահը նշեց. «Հաշվետու տարում մեր հիմնական առաքելությունը պետք է լինեի Գիտությունների ազգային ակադեմիայի նոր կանոնադրության ընդունումը և դրա հիման վրա ակադեմիայի նախագահությունում և համակարգում բարեփոխումների իրականացումը: Սակայն դա կապված էր «Բարձրագույն կրթության և գիտության մասին» նոր օրենքի ընդունման կամ «Գիտությունների ազգային ակադեմիայի մասին» գործող օրենքում որոշ փոփոխություններ կատարելու հետ, ինչը, ցավոք, տեղի չի ունեցել, թեպետ դրա համար ակադեմիայի ղեկավարությունն իր լիազորությունների չը-

ջանակներում արել է ամեն ինչ»։ ՀՀ ԳԱԱ նախագահը նշեց, որ 2023 թ. տպագրվել է 1528 հոդված գրախոսվող ամսագրերում, որից 670-ը՝ արտասահմանում, 171 մենագրություն և ժողովածու, որից 19-ը՝ արտասահմանում։ Ընդհանուր առմամբ, 2022 թ. համեմատ 2023 թ. նկատվում է հրապարակումների 3-5% աճ։

Խոսելով ՀՀ ԳԱԱ ֆինանսավորման մասին՝ Աշոտ Սադյանը նշեց, որ ԳԱԱ բյուջետային և արտաբյուջետային ընդհանուր ֆինանսավորումը 2023 թ. կազմել է 15 միլիարդ 445 միլիոն դրամ, ինչը 2022 թ. համեմատ նվազել է մոտ 10 %-ով։ «ԳԱԱ ֆինանսավորման ընդհանուր ծավալները 2019-2023 թթ. աճել են 54 %-ով, ընդ որում բյուջետային ֆինանսավորման ծավալներն աճել են 65 %-ով», - ասաց Աշոտ Սադյանը։

2023 թ. իրականացվել են 45 բազային ֆինանսավորման ծրագիր, 6 նպատակային ֆինանսավորման ծրագիր, 292 Բարձրագույն կրթության և գիտության կոմիտեի դրամաշնորհային թեմատիկ ծրագիր, 192 տնտեսական պայմանագրային ծրագիր։ 2023 թ. ԳԱԱ ինստիտուտների կողմից կազմակերպվել են 72 միջազգային գիտաժողով, սիմպոզիում և այլ միջոցառումներ։ Իրականացման ընթացքում են 77 միջազգային դրամաշնորհային ծրագրեր, այդ թվում՝ «Հորիզոն Եվրոպա» ծրագրի և Միջազգային գիտատեխնիկական կենտրոնի 5-ական նախագծեր։

Իր ելույթում ՀՀ ԳԱԱ նախագահը, անդրադառնալով ԳԱԱ կիրառական գործունեությանը, նշեց. «Պետք է փաստենք, որ կիրառական գործունեությունը համարվում է Գիտությունների ազգային ակադեմիայի և ընդհանրապես հայկական գիտության զարգացման թույլ կողմերից մեկը։ 2023 թ. ընթացքում ԳԱԱ կազմակերպությունները ստացել են ընդամենը 13 արտոնագիր։ Իհարկե, գիտական արդյունքների հետագա առևտրայնացումը կախված է ոչ միայն հետազոտության առանցքը հանդիսացող գաղափարի արդիականությունից, այլ նաև ներդրման համար անհրաժեշտ կադրային, ֆինանսական, իրավական և տնտեսական ռեսուրսների առկայությունից, ինչպես նաև շուկայական պահանջարկից և շուկայում մրցունակ լինելուց։ Այդ շղթայի տարբեր օղակների արդյունավետ փոխգործակցության բացակայությունը լուրջ խոչընդոտ է հանրապետությունում գիտական ներդրումային ծրագրերի զարգացման համար։ Հայաստանում կիրառական գիտության արդյունավետության զարգացման անհրաժեշտության վերաբերյալ պետական գերատեսչությունների անտարբերությունն անրնդունելի է։ Արձանագրենք, որ վերջին երեք տարիների ընթացքում պետական գերատեսչությունների կողմից պահանջարկով պայմանավորված որևէ պատվեր չի իջեցվել Գիտությունների ազգային ակադեմիային»։

2023 թ. ԳԱԱ-ն շարունակել է միջազգային համագործակցությունն արտասահմանյան գիտական կառույցների և գիտությունների ակադեմիաների հետ։ Ստորագրվել են գիտական համագործակցության պայմանագրեր Չեռնոգորիայի, Մոլդովայի, Իրանի, Չինաստանի գիտությունների ակադեմիաների հետ։ 2024 թ. ստորագրվել են պայմանագրեր Բուլղարիայի գիտությունների ակադեմիայի, Դուբնայի Միջուկային հետազոտությունների միացյալ ինստիտուտի հետ։

ՀՀ ԳԱԱ նախագահը նշեց, որ հաշվետու ժամանակահատվածում կտրուկ ակտիվացել է ակադեմիայի գործունեությունը գիտության հանրամատչե-

լիացման ուղղությամբ: Կազմակերպվում են գիտություն հանրայնացմանն ուղղված միջոցառումներ՝ երիտասարդական դպրոցներ, ԲՈՒՀ-երի ուսանողների և ավագ դպրոցների աշակերտների համար գիտահանրամատչելի սեմինարներ, գիտության փառատոներ, հարցազրույցներ ակադեմիայի առաջատար գիտնականների հետ, հեռուստահաղորդումներ, դասախոսություններ մարզերում: «Գիտահանրամատչելի սեմինարների շարքում կուզենայի առանձնացնել Մենդելեևի պարբերական աղյուսակի 118-րդ՝ Օգանեսոն քիմիական տարրի հայտնաբերող, Ռուսաստանի Գիտությունների ակադեմիայի իսկական անդամ, ՀՀ ԳԱԱ արտասահմանյան անդամ Յուրի Հովհաննիսյանի հանդիպումը Քիմիայի միջազգային 57-րդ օլիմպիադայի հաղթողների ու դպրոցականների հետ, ինչը մեծ արձագանք ստացավ աշակերտների շրջանում», – ասաց Աշոտ Սաղյանը:

ՀՀ ԳԱԱ նախագահը խոսեց նաև ՀՀ ԳԱԱ նոր նախաձեռնությունների մասին՝ դրանցից առանձնացնելով գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության բնագավառին վերաբերող հարցերի քննարկման բաց հարթակի, գիտական և գիտատեխնոլոգիական խոշորամասշտաբ ծրագրերի մշակման հարթակի, մասնագիտական պրոբլեմային խորհուրդների գործունեությունը և «ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի մրցանակի» հիմնումը: ՀՀ ԳԱԱ նախագահը նշեց նաև գիտության ոլորտի բարեփոխումների անհրաժեշտության մասին՝ նշելով փոփոխությունների հապաղման պատճառները: «Ինչո՞ւ են դանդաղում փոփոխություններն ակադեմիայում կամ ինչո՞ւ են պարբերաբար շեշտում, որ ԳԱԱ-ն «վատ» է աշխատում: Ես նման գնահատականի հետ համաձայն չեմ: Եթե ակադեմիան վատ է աշխատում, ապա ո՞վ է լավ աշխատում, ԲՈՒՀ-ե՞րը, միգուցե գերատեսչություննե՞րը, որոնք ամիսներով, հաճախ նաև տարի է տևում չեն արձագանքում առաջարկություններին, նույնիսկ չեն պատասխանում գրություններին: Եկեք ընդունենք, որ ակադեմիան ուղղակի «ակտիվ չի աշխատում», և տեսնենք ինչով է դա պայմանավորված:

Բարեփոխումներ նախագահությունում հորիզոնական, կառուցվածքային, ինչու չեն արվում: Դրա համար անհրաժեշտ են օրենսդրական փոփոխություններ: Մենք մշակել ենք «ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի մասին օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծ, «ՀՀ ԳԱԱ կանոնադրության մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծ, ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիայի իսկական ու թղթակից անդամների պատվովճարի չափը սահմանելու մասին ՀՀ կառավարության որոշումներում փոփոխություններ կատարելու մասին ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծ, «Գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության մասին ՀՀ օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծ՝ ԳԱԱ-ի մասով: Սակայն բոլոր նախաձեռնություններն էլ ընթացք չեն ստացել:

Բարեփոխումներ համակարգում սկսել ենք 2022 թ., այդ ժամանակ կառավարությունն առաջ էր տանում գերազանցության կենտրոններ ստեղծելու ռազմավարությունը: Մենք մշակել ենք 9–10 կենտրոնների ստեղծման նախագիծ: Սկզբում ուզել են երկուսը, ներկայացրել ենք նախագահության որոշում երկու կենտրոնների ստեղծման վերաբերյալ, սակայն դրանք նույնպես հետագա ընթացք չեն ստացել: Այս մասով մենք արել ենք այն ամենը, ինչ կախված

էր մեզանից:

Արդեն 10-րդ տարին է՝ ակադեմիայի անդամների և թղթակից անդամների ընտրություններ չեն անցկացվում, դրա պատճառով ակադեմիայի անդամների թիվը երկու անգամ նվազել է, իսկ միջին տարիքը 79.1 տ է: Որևէ այլ երկրի ակադեմիայում նման բան չկա, բոլորն էլ ընդունված կարգով իրականացնում են ընտրություններ և պարբերաբար թարմացնում են համակարգը: Այս ճանապարհով ակադեմիան տարվում է դեպի սպառում: Հարց, արդյո՞ք դա է մեզ պետք: Իմ կարծիքով ոչ, համոզված եմ՝ դուք էլ եք այդպես մտածում: 80 տարվա պատմություն ունեցող համակարգը պետք է պահպանվի, զարգացվի և ծառայեցվի երկրի զարգացմանն ու բարգավաճմանը», – ասաց Աշոտ Սաղյանը:

ՀՀ ԳԱԱ նախագահն անդրադարձավ նաև ՀՀ բարձրագույն կրթության և գիտության բնագավառների համար մեծ նշանակություն ունեցող «Ակադեմիական քաղաք» մեզանախագծին և դրանում Գիտությունների ազգային ակադեմիայի դերին: «ՀՀ պետական ԲՈՒՀ-երի խոշորացման և գիտահետազոտական կազմակերպությունների հետ ինտեգրման գործընթացի մասին վերջերս ԳԱԱ ընդհանուր ժողովը հայտնել է իր դիրքորոշումը: Հաշվի առնելով ՀՀ բարձրագույն կրթության և գիտության զարգացման արդի փուլը, տասնամյակներով ձևավորված և արդեն իսկ կայացած ավանդույթներ ու միջազգային ճանաչում ունեցող գիտական դպրոցների պահպանման ու հետագա զարգացման անհրաժեշտությունը, ինչպես նաև համաշխարհային փորձը՝ մենք գտնում ենք, որ ՀՀ-ում անհրաժեշտ է ապահովել գիտական գործունեության կազմակերպման ձևերի բազմազանություն: ԲՈՒՀ-երը պետք է ունենան ժամանակակից գիտահետազոտական բաղադրիչ/միավորներ, սակայն պետք է լինեն նաև ինքնուրույն, ատանձին գործող, հիմնականում գիտական և գիտատեխնոլոգիական գործունեություն իրականացնող կազմակերպություններ կամ դրանց համակարգեր: Դրա անհրաժեշտությունը պայմանավորված է նաև երկրի ռազմավարական և անվտանգային խնդիրներով:

«Ակադեմիական քաղաք» ծրագրի շրջանակում գիտության և կրթության ինտեգրման առավել արդյունավետ և քիչ ռիսկային ու իրատեսական տարբերակն ըստ ԳԱԱ-ի հետևյալն է.

1. ակադեմիական քաղաքի կլաստերներում ԲՈՒՀ-երի հետ ինտեգրում/միավորում են այն պետական գիտական կազմակերպությունները և/կամ նրանց կառուցվածքային միավորները, որոնց գործունեությունը գերազանցապես համընկնում է տվյալ կլաստերի գործառնությունների հետ (փոխադարձ համաձայնություններ)

2. ռիսկային գործոնները հնարավորինս բացառելու նպատակով կլաստերների ձևավորումն իրականացվում է փուլային տարբերակով (պիլոտային ծրագրերի իրականացում)

3. ակադեմիական քաղաքի կլաստերների ձևավորմանը զուգահեռ ԳԱԱ համակարգում մասնագիտական գործունեության ոլորտներով մոտ գիտական կազմակերպությունների հենքի վրա ձևավորվում են գերազանցության գիտական կենտրոններ/ցանցեր, ինստիտուտներ ու միջազգային կազմակերպություններ (գլոբալ հետազոտական ուղղություններով մեկական կենտրոն), որոնք կարող են համագործակցել հանրապետության բոլոր ԲՈՒՀ-երի հետ

4. Հանրապետության գիտական, տեխնոլոգիական և/ կամ պաշտպանական խնդիրների լուծման համար ձևավորվում են հատուկ նշանակության գիտական/գիտատեխնոլոգիական կազմակերպություններ, որոնք գործում են վերոնշյալ երկու կառույցներից դուրս:

Այդպիսի մոտեցման դեպքում ՀՀ բարձրագույն կրթության և գիտության ինտեգրումը, համագործակցությունը հնարավոր է կազմակերպել ինտեգրման միջազգայնորեն ընդունված հետևյալ գործառույթների շրջանակում.

1. Հիմնարար հետազոտությունների համատեղ ծրագրերի իրականացում՝ գիտական կենտրոնների/ինստիտուտների հետազոտական ծրագրերում ԲՈՒՀ-երի գիտական ներուժի և պրոֆեսորադասախոսական կազմի ներգրավմամբ և հակառակը

2. Համատեղ գիտական/տեխնոլոգիական լաբորատորիաների/կենտրոնների ստեղծում ԲՈՒՀ-երում՝ հիմնականում գործնական նշանակություն ունեցող, որոշակի խնդիրների լուծմանը միտված հետազոտություններ իրականացնելու նպատակով Բարձրագույն կրթության և գիտության կոմիտեի, ԳԱԱ-ի և ԲՈՒՀ-երի միջև պայմանագրերի հիման վրա

3. ԲՈՒՀ-երի բազային ամբիոնների ձևավորում գիտական կենտրոններում/ինստիտուտներում՝ առաջատար գիտնականների ղեկավարությամբ կոնկրետ գիտական և/կամ գիտատեխնիկական խնդիրների լուծման գործընթացներում ուսանողներին ներգրավելու նպատակով

4. գիտակրթական կլաստերների ձևավորում ըստ բնագավառների ու մասնագիտությունների՝ ԲՈՒՀ(եր)ի, գիտական կենտրոնների/ինստիտուտների, արտադրական ու տնտեսվարող սուբյեկտների, ըստ անհրաժեշտության նաև պետական կառավարման մարմինների ներգրավմամբ՝ ուսանողների հատկությունների զարգացմանն ու մասնագիտական ուղու ձևավորմանն աջակցելու նպատակով»:

Ստեղծվել է XXI դ. ԳԱԱ-ի տեսլականի մասին՝ Աշոտ Սադյանը նշեց, որ կազմակերպարարական ձևի տեսակետից ակադեմիան պետք է մնա Հայաստանի Հանրապետության կողմից հիմնադրված ինքնակառավարվող ոչ առևտրային կազմակերպություն, որն իր կազմում միավորում է ակադեմիայի կազմակերպությունները, բաժանմունքները և անդամներին: Ակադեմիայի հիմնական գործառույթը պետք է լինի գիտության բոլոր բնագավառների լայն սպեկտրում հիմնարար և կիրառական հետազոտությունների իրականացման ու հայագիտական հետազոտությունների համակարգումը, գիտական և գիտատեխնիկական փորձաքննության կազմակերպումն ու իրականացումը, պետական կառավարման մարմիններին փորձագիտական խորհրդատվության տրամադրումը, ազգային անվտանգության ամրապնդմանը միտված հետազոտությունների համակարգումն ու միջազգային գիտական և գիտատեխնոլոգիական համագործակցության զարգացումը:

«Մենք ուսումնասիրել ենք մի շարք առաջատար ակադեմիաների փորձը, ինչպես եվրոպական, այնպես էլ ԱՊՀ երկրների: Արդյունքում մշակել ենք ակադեմիայի արդիականացման տարբերակ՝ առավել լավ հարմարեցված մեր գիտության առկա վիճակին և ավանդույթներին: Այդ մոտեցման շրջանակում նախատեսվում է.

- փոփոխել ակադեմիայի կառավարման բարձրագույն մարմնի՝ ընդհա-

նուր ժողովի ձևավորման կարգը՝ այն պետք է դառնա ավելի «բաց» և ընդգրկուն, ընդհանուր ժողովի մասնակիցների ցանկում անհրաժեշտ է ներառել նաև ակադեմիայի համակարգից դուրս գործող գիտական կամ գիտակրթական կազմակերպությունների, պետական կառավարման մարմինների և տնտեսության մասնավոր հատվածի ներկայացուցիչներ

- նախագահության կամ կառավարման խորհրդի կազմի մեջ պետք է ընդգրկված լինեն նաև գիտության, բարձր տեխնոլոգիաների արդյունաբերության, էկոնոմիկայի նախարարությունների ներկայացուցիչներ

- վերասահմանել ակադեմիայի հիմնական կառուցվածքային միավորի՝ բաժանմունքի ձևավորման և կառավարման կարգն ու լիազորությունները, բաժանմունքները պետք է խոշորացվեն ու ընդգրկեն գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության առնվազն 2 հարակից բնագավառների գիտական կազմակերպություններ և ԳԱԱ անդամներ

- ներդնել տարիքային սահմանափակում նախագահության անդամների և ԳԱԱ ղեկավար կազմի պաշտոններ զբաղեցնող անձանց համար, մասնավորապես, լիազորությունների դադարեցում, եթե լրացել է այդ անձի 75 տարին, ինչպես դա ընդունված է մի շարք պետությունների ակադեմիաներում

- սահմանել ակադեմիայի անդամության թեկնածուներին առաջադրվող շեմային պայմաններ՝ ըստ գիտական և գիտատեխնիկական գործունեության արդյունավետության և կազմակերպել ԳԱԱ անդամների ընտրություն: Ընդ որում այդ չափանիշները պետք է որոշվեն գիտաչափական մեթոդներով, մշակվեն ԳԱԱ նախագահության/կառավարման խորհրդի ու ՀՀ բարձրագույն կրթության և գիտության կոմիտեի կողմից ու հաստատվեն գիտության ոլորտի պետական լիազոր մարմնի կողմից

- անհրաժեշտ է վերանայել նաև պատվովճարների տրամադրման կարգը և ԳԱԱ նորընտիր անդամների համար կիրառել Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից սահմանված նոր կարգը:

Ինչ վերաբերում է կառուցվածքին, ապա գործունեության ոլորտներով մոտ գիտական կազմակերպությունների հենքի վրա կարելի է ձևավորել գերազանցության գիտական կենտրոններ/ցանցեր, ինստիտուտներ (գլոբալ հետազոտական ուղղություններով մեկական կենտրոն), որոնք արդյունավետ կհամագործակցեն հանրապետական և միջազգային գիտական կամ գիտակրթական կազմակերպությունների հետ:

ԳԱԱ-ի առաջարկվող արդիականացումը, գործառույթների վերոնշյալ վերասահմանումն ու նոր անդամների ընտրությունները թույլ կտան նոր բովանդակություն ու որակ հաղորդել ակադեմիայի գործառույթներին՝ դարձնելով դրանք մեր ժամանակների ակադեմիայի հենքը»:

ՀՀ ԳԱԱ 2023 թ. գիտակազմակերպական գործունեության մասին զեկուցմամբ հանդես եկավ ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս-քարտուղար, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Արթուր Իշխանյանը: «2023 թ. ԳԱԱ ինստիտուտները կազմակերպել և անցկացրել են 72 միջազգային և 86 հանրապետական գիտաժողով: ԳԱԱ համակարգի գիտահետազոտական կազմակերպություններն իրականացրել են գիտական և գիտատեխնոլոգիական աշխատանքներ 6 նպատակային-ծրագրային, 45 բազային, 192 տնտեսական պայմանագրային և 292 թեմատիկ դրամաշնորհային, այդ թվում՝ 77 միջազգային թեմատիկ ծրագրերով: Ստաց-

ված արդյունքներով հրապարակվել են 171 մենագրություն ու ժողովածու (27-ն արտասահմանում), 24 ուսումնական ձեռնարկ և դասագիրք, 1528 հոդված գրախոսվող ամսագրերում (670-ն արտասահմանում), 537 հոդված գիտաժողովների նյութերի ժողովածուներում (236-ն արտասահմանում), 652 թեզիս (285-ն արտասահմանում): Պաշտպանվել են 1 դոկտորական և 43 թեկնածուական ատենախոսություններ: 2023 թ. ԳԱԱ կազմակերպությունները համագործակցության պայմանագրեր/հուշագրեր են կնքել 154 կազմակերպության հետ, այդ թվում՝ 105-ը ԳԱԱ համակարգից դուրս գործող կազմակերպությունների հետ, որոնցից 42-ը կնքվել են ԲՈՒՀ-երի, 30-ը տնտեսության մասնավոր հատվածի, 56-ն օտարերկրյա գիտական կազմակերպությունների հետ», – իր ելույթում մասնավորապես, ասաց Արթուր Իշխանյանը:

ՀՀ ԳԱԱ տարեկան ժողովին ելույթ ունեցավ ՀՀ նախագահ Վահագն Խաչատուրյանը: «Ոչ ոք չի կարող մեզ արգելել կամ ստեղծել այնպիսի պայմաններ, որ Հայաստանի գիտությունների ազգային ակադեմիան գոյություն չունենա այն պարզ պատճառով, որ Հայաստանի Հանրապետությունը՝ որպես պետություն, չի կարող զարգացում ունենալ առանց գիտության և կրթության: Սա աքսիոմա է, որի իրականացումն այժմ կատարում են մեր երկրի գործող կառավարությունն ու իշխանությունը», – ասաց ՀՀ նախագահը: Նա ներկայացրեց վիճակագրական տվյալներ, որոնց համաձայն՝ 2020 թվականին պետության կողմից գիտության ոլորտի ծախսերի ծավալը կազմել է 13 միլիարդ դրամ, 2024 թվականին նախատեսվում է ծավալը հասցնել 36 միլիարդի բյուջեի ընդհանուր ծախսերի 1,12 տոկոսը: «ՀՀ գործող կառավարությունը, իշխանության ներկայացուցիչներն իրենց հիմնական նպատակը, գերխնդիրը համարում են գիտության և կրթության զարգացմանն առավելագույն կերպով նպաստելը: Այն, ինչ տեղի է ունենում զուտ ակադեմիայի կարգավիճակի հետ կապված քննարկումներում, պետք է շատ արագ ավարտվի, քանի որ անորոշությունն իր հերթին բերում է լրացուցիչ խնդիրներ ու խոսակցություններ, այլ կարծիքներ, որոնք նպաստավոր չեն թե՛ պետության, թե՛ ակադեմիայի համար:

ԳԱԱ-ում մեկ տարվա ընթացքում կատարված աշխատանքները հուշում են, որ, իսկապես, տվյալ հաստատությունը փոխվելու մեծ ձգտում ունի, որի հիմնական նպատակն ավելի կիրառական մասնակցություն ունենալն է այսօրվա տնտեսության մեջ տեղի ունեցող փոփոխություններում: Մենք պետք է կարողանանք դուրս գալ միջազգային շուկաներ, կարողանանք մեր գիտելիքն ու գիտական արտադրանքը ներկայանալի դարձնել միջազգային շուկայում: Անհրաժեշտ է հասկանալ, թե որտեղից պետք է սկսել այդ գործընթացը: Կարծում եմ՝ հենց կրթական համակարգից, հետևաբար՝ ավագ դպրոցների ու ինստիտուտների ամբողջ շղթան պետք է վերանայել ու գտնել շահագրգռող նոր մեխանիզմներ, որպեսզի ավելի մեծ թվով մարդիկ ձգտեն զբաղվել գիտությունով», – ասաց ՀՀ նախագահը:

Անդրադառնալով ակադեմիական քաղաք կառուցելու նախաձեռնությանը՝ Վահագն Խաչատուրյանն ասաց. «Ոչ ոք չի ուզում որևէ բան քանդել, առավել ևս իշխանությունը: Մենք ավելի շատ ունենք ինչ-որ բան ստեղծելու ցանկություն, ինչն անելու ենք համատեղ ջանքերով: Եթե իսկապես կան կառուցողական առաջարկներ ակադեմիական քաղաք հիմնելու համար, ապա պետք

է միասին անցնենք այդ ճանապարհը: Ավելորդ աղմուկն ու չհիմնավորված կարծիքների հնչեցումն օգուտ չի տա այս գործընթացին: Եթե յուրաքանչյուր ԲՈԻՀ կարծում է, որ կարող է գոյատևել ինքնուրույն, ապա պետք է դա ապացուցի իր արդյունավետ գործունեությամբ: Այդ դեպքում միավորվել-չմիավորվելու հարցը կունենա այլ բնույթի քննարկում»:

ՀՀ ԱԺ փոխնախագահ Հակոբ Արշակյանը, պատասխանելով ՀՀ կառավարության անդամներին ուղղված «Գիտութ» նախաձեռնության անդամ Գևորգ Սաֆարյանի հարցադրմանը, թե ինչով է պայմանավորված ՀՀ ԳԱԱ բարեփոխումները խոչընդոտելու գործելաոճը, ասաց. «Այնպես չէ, որ կառավարության անդամները, պետական այրերը միտված են որևէ քայքայիչ կամ խոչընդոտող գործողություններ կատարելուն: Եթե լինեի նման մտադրություն, այդ դեպքում չէր բարձրացվի գիտության ոլորտի ֆինանսավորումը, ինչպես որ չէր բարձրացվել նախորդ տասը տարիների ընթացքում և մնացել էր նույն մակարդակի վրա»: Անդրադառնալով ակադեմիական քաղաքի կառուցման նախագծին՝ Հակոբ Արշակյանը նշեց, որ այն ոչ թե ստեղծվում է ինչ-որ բանի փոխարեն, այլ ստեղծվում է թուխքային զարգացում ապահովելու համար գիտության և կրթության ոլորտում: «Դա նշանակում է, որ ջանքերը պետք է մեկտեղվեն, և բոլոր շահագրգիռ կողմերը միասին բովանդակություն հաղորդեն այն ուղղություններին, որոնք պետության կողմից չափազանց կարևորվում են: Որևէ բան չի արվում այլ բանի հաշվին: Կառավարությունը, որդեգրելով Հայաստանի արդյունաբերական, բարձր տեխնոլոգիական պետություն դարձնելու տեսլական, ներդրումներ է անում գիտության ու կրթության և բարձրագույն կրթության մեջ, ուստի ակադեմիական քաղաքը մեծ և նոր քայլ է այդ ուղղությամբ, ինչը կապահովի լայնամասշտաբ էֆեկտ պետության համար», – ասաց Հակոբ Արշակյանը:

Ելույթներով հանդես եկան ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Պավել Ավետիսյանը, ՀՀ ԳԱԱ հայագիտության և հասարակական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար, ակադեմիկոս Յուրի Սուվարյանը, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Վազգեն Մելիքյանը, ՀՀ ԳԱԱ «Հայկենսատեխնոլոգիա» գիտաարտադրական կենտրոնի տնօրեն Ավետիս Ծատուրյանը, ՀՀ ԳԱԱ ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտի տնօրեն, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Արամ Պապոյանը, ՀՀ ԳԱԱ հիմնարար գիտական գրադարանի տնօրեն Մայա Գրիգորյանը:

Ելույթներին հաջորդեց ՀՀ ԳԱԱ մրցանակների հանձնման արարողությունը:

«Ժամանակակից տեխնոլոգիաները բժշկության մեջ» թեմայով գիտական զեկուցմամբ հանդես եկավ ՀՀ ԳԱԱ արտասահմանյան անդամ, Ռուսաստանի Գիտությունների ակադեմիայի թղթակից անդամ, Ռուսաստանի Դաշնության գիտության վաստակավոր գործիչ Արմախ Կամալովը: